

Umar byl typickým představitelem horních společenských vrstev Medíny a Mekky a jejich epikurejského, hedonistického vztahu k životu. I on byl vyznavačem volných mravů a nikterak se neznepokojoval islámskými náboženskými předpisy. Tradice jej líčí jako duchaplného, elegantního bonvivána příjemného zevnějšku, vybraného vkusu a okouzujícího společenského vystupování, který miloval humor, vtip, jiskřivou konverzaci a v první řadě ovšem krásné ženy. Rád se zdržoval v jejich společnosti a ještě raději si s nimi domlouval intimní schůzky, které pak ve svých verších velice živě popisoval. Urozené dámy z jeho kruhů se cítily poctěny, když je Umar ve svých milostných básních přímo jmenoval (ve svých *ghazalech* uvádí jména více než čtyřiceti žen), přestože některé jeho verše je mohly společensky kompromitovat. Ženy jej naopak leckdy uchránily před odhalením, pomluvou a skandálem, jak o tom svědčí tyto verše:

*Mým štítem proti těm, jichž jsem se obával,
bývala panna plachá a dívčích řader pevný val.*

(*Básníci pouště*, s. 70)

Umar psal takřka výhradně milostnou poezii. Takovou monotematickou tvorbou se vyznačoval málokterý arabský básník. Z některých jeho veršů vyplývá, že lásku pokládal za nejpodstatnější hodnotu v životě:

*festližes nikdy nebyl
láskou zmámen,
jsi jen kus vyschlé skály,
jsi jen kámen...*

*A láska do nás vchází
jak krev do žil,
abys měl živé srdce,
abys ožil.*

(*Džbán žizně*, s. 71)

Měl ovšem na mysli lásku erotickou, kterou popsal ve svých *ghazalech* v mnoha jejích konkrétních podobách, lásku prožívanou intenzivně všemi smysly:

*Ať se mi splní přání,
které denně vzrůstá,*

*ať mohu tvou pleť čichat,
vdechnout oči, ústa,*

*ať ve tvých ústech
omyji svá, – sladce, temně*

*s posledním pomazáním
ať jde ještě ke mně*

*tvá krev a tvoje tělo, –
ať má věčná družka*

*nesleze v ráji ani v pekle
s mého lůžka...*

(*Džbán žizně*, s. 72)

Žena v Umarových verších není jen předmětem vnějšího popisu, jako je tomu zpravidla v *nasíbech* předislámských básníků; Umar dovede hovořit i o jejích myšlenkách, citech, chování, mravech, zná její mentalitu a psychologii:

*Jednou Hind ptala se, když její bílé tělo
se nahé na vodní hladině odráželo:*

*Jsem, bože, opravdu tak hezká, jak on praví?
Nebo mu šílenství promlouvá z choré hlavy?*

*Kdo miluje, vidí vše hezké, pravily,
ústa od závidosti těžká jim svázal úsměv zavilý.*

(*Cestou karavan*, s. 55)

Umar novátorsky obohatil arabskou poezii i novými postupy; řadu svých básní skládal formou besedy nebo dialogu, v němž užíval živého jazyka a reprodukoval nebo někdy i parodoval řeč žen:

*Jak provazem jsem spojen s Chudáb.
Dva z jednoho hnízda...
Pár stejných sandálů jsme –*

*já se ptal
(tenkrát):*

*„Což neznáví tě jízda
na mezku?“ Družky radily:
„Jen slez.
Vždyť na zemi se stojí líp než v sedle.“
A hvězdy obklopily úplněk
a byly naším rozrušením zbledlé.
Odhrnula si závoj. „Mluv, co chceš,
nemusíš se bát, neboj se mých lidí.“
Chápavé družky řekly:
„Nech nás jít,
projdem se nocí, očima hvězd vidí,
z tmy nejde strach.“
„A brzo se mi vraťte,“ šeptl hlas dívčín.
Jaký má asi rodokmen
ta štíhlá antilopa písčín?*

*Zvedla se celá družina, projít se krajem
v dobré vůli.
A vespolek se tvářily,
že odcházejí jen mně kvůli...*

(Džbán žízně, s. 39–40)

Svým založením byl Umar lyrický básník, ale dovedl i poutavě „vyprávět“ a popisovat své rozmanité milostné zážitky a příhody. Nikdy však nepřekročil únosnou míru a nesnížil se k vulgárnímu nebo obscennímu výrazu. Ačkoli se mohl pyšnit mnoha úspěchy u žen, poznal asi občas i bolest a trýzeň lásky, pokud pravdivě vyjádřil své city v těchto verších:

*Jak milá je, jak milá moje milá,
i když mi ránu zasadila
ledem svých zubů tasených.
Temná noc křídla rozložila
a nekončí. Kéž utopím se v nich!*

*Alláhu, odpusť Zajnabě s velkýma očima
zítrejší svítání! Vládne jak sultán, který má
právo mě soudit. Nemohu
odejít, pokud cíp noci zakrývá zlátnoucí oblohu,
a do rána
raději snáším lásku tyрана.*

(Cestou karavan, s. 56, 54)

Pozornost zasluhuje také forma jeho básní. Jsou to nepříliš dlouhé skladby, obvykle nepřesahují třicet veršů. Umar používal jednodušších, kratších a pružnějších meter, která spolu s prostou, nenásilnou dikcí dávala jeho veršům lehkost a melodičnost. Mnohé jeho básně byly zhudebněny a zpívaly se jako písně; některé z nich Umar skládal přímo s tímto cílem pro své zpěváky Ibn Surajdže a al-Gharída.

Umar ibn Abí Rabí'a byl básník velkého talentu a spontánního výrazu. Tvořil lehce a přirozeně, tak jak to vyhovovalo jeho založení, neboť byl ve své tvorbě vnitřně i vnějšně nezávislý. Nechtěl napodobovat cizí vzory, i když je jistě znal, a nemusel se také podřizovat požadavkům a vkusu chlebovárců. Díky tomu mohl dát arabské poezii nové hodnoty a podněty. Jeho dílo je i cenným dokumentem s mnoha zajímavými fakty a podrobnostmi o způsobu života a mravech bohatých městských vrstev v Mekce a Medíně v prvním století islámského letopočtu.

Vedle Umara ibn Abí Rabí'a vynikl mezi básníky milostné lyriky v hidžázkých městech AL-AHWAS (655–728). Pocházel z rodiny medínských *ansárů* a ve svých verších často s hrdotí připomínal, že jeho příbuzní horlivě podporovali proroka Muhammada po jeho příchodu do Medíny a že někteří z nich v prvních bojích muslimské obce položili i život. Jeho rodina požívala řady privilegií a dostávala pravidelně ze státní pokladny rentu za zásluhy o upevnění a šíření islámu. Společensky patřil tedy k islámské medínské aristokracii a v jejích kruzích se pohyboval takřka po celý svůj život. Na rozdíl